

Asia: VN/24520/2023

Uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan organisaatio

Valtion viranomainen

2. Pidätkö hallituksen esitysluonnoksen 3 luvussa kerrottuja tavoitteita kannatettavina?

kyllä

Voit halutessasi esittää huomioita:

Lukuun 3 kirjatut tavoitteet ovat Valviran mielestä kannatettavia. Vammaispalvelulain tulee säilyä erityislakina, joka turvaa vammaisille henkilöille heidän

tarvitsemansa yksilölliset palvelut.

3. Päästäänkö esitetyillä muutosehdotuksilla esityksen tavoitteisiin?

kyllä osin

Voit halutessasi esittää huomioita:

Valviran käsityksen mukaan on mahdollista, että osa nykyisen vammaispalvelulain palvelujen piirissä olevista erityisesti ikääntyneistä henkilöistä saisi jatkossa palvelunsa ensisijaisen lainsäädännön mukaisesti sosiaalihuoltolain mukaisina palveluina. Tilanne, jossa asiakkaat saavat lakimuutoksen myötä palvelut sosiaalihuoltolain mukaisina heille maksullisina palveluina johtanee valitussumaan hallinto-oikeuksissa.

4. Ovatko ensisijaisen lainsäädännön mukaisten palvelujen ensisijaisuutta korostavat säännökset mielestänne kannatettavia? (Vammaispalvelulain 2 §)

kyllä osin

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Ehdotettavan 2 §:n 1 momentin säännös on Valviran käsityksen mukaan kannatettava, ja vastaa nykyisin voimassa olevan vammaispalvelulain vastaavaa

säännöstä. Sen sijaan ehdotettavan 3 momentin tekstin ”...Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, tämän lain perusteella järjestetään palveluita vammaiselle henkilölle vain, jos hänelle ei ole järjestettävissä palveluita ensisijaisen lainsäädännön mukaan...” tavoite jää epäselväksi. Huomioiden sosiaalihuoltolain 14 §:n 2 momentti hyvinvointialueilla on jo nyt mahdollisuus järjestää sosiaalihuoltolain mukaisina palveluina myös muita palveluja kuin mainitun pykälän 1 momentissa luetellut sosiaalipalvelut. Tämä mahdollistaa vammaisten henkilöiden yksilöllistä tarvetta vastaavien palvelujen järjestämisen sosiaalihuoltolain mukaisina palveluina jo nykyisin voimassa olevan lainsäädännön perusteella.

5. Onko elämänvaiheessa tavanomaisesta poikkeavaa tarvetta koskeva säännösehdotus mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §)

kyllä osin

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Valvira pitää kannatettavana sitä, että säännösehdotuksessa pyritään korostamaan vammasta tai sairaudesta aiheutuvaa palveluntarvetta, joka ei ole riippuvainen henkilön iästä, elämänvaiheesta tai esimerkiksi perhetilanteesta. Ilmaisuna ”elämänvaiheessa tavanomaisesta poikkeava tarve” on kuitenkin

hyvin tulkinnanvarainen ja se antaa asiakkaan palveluntarvetta arvioivalle viranhaltijalle paljon harkintavaltaa. Valtakunnallisesti yhtenäisen soveltamisen

ja vammaisten henkilöiden keskinäisen yhdenvertaisuuden varmistamiseksi hyvinvointialueille tulee antaa ohjausta käsitteen soveltamisessa.

6. Onko asiakkaan edun ja maksuttomuuden suhdetta koskeva tarkennus mielestänne kannatettava? (Sosiaalihuoltolain 4 §)

kyllä

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Sosiaalihuoltolain 4 §:n lisättäväksi ehdotettu momentti on Valviran näkemyksen mukaan kannatettava. Käytännön toiminnassa asiakkaan edun tulkitaan

usein tarkoittavan asiakkaan näkökulmasta taloudellisesti halvinta ratkaisua. Asiakasturvallisuuden ja asiakkaan oikeuksien toteutumisen varmistamiseksi

asiakkaan etua tulisi arvioida pykälän ensimmäisessä momentissa esitettyjen seikkojen perusteella.

7. Onko asiakasmaksulain säännöksiä täydentävä niin sanottu suojasäännös mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §:n 4 ja 5 momentti)

kyllä

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Sinänsä ehdotettu niin kutsuttu suojasäännös on kannatettava. 5 momentin soveltaminen käytäntöön edellyttää kuitenkin valtakunnallisesti yhtenäistä ohjausta, että hyvinvointialueet tulkitsevat säännös

8. Voit halutessasi esittää muita huomioita esityksestä:

Valviran havaintojen mukaan nykyistä vammaispalvelulakia on sovellettu osittain eri tavoin eri hyvinvointialueilla ja etenkin aiemmin kunnissa. Tästä syystä

lain soveltamisalan täsmentäminen on perusteltua vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden lisäämiseksi. Sinänsä kannatettavan esitysluonnoksen

soveltamiseen tuo omat riskinsä valtakunnallinen pula sosiaalityöntekijöistä. On mahdollista ja jopa todennäköistä, että hyvinvointialueet eivät pysty toteuttamaan asiakaskohtaista yksilöllistä palveluntarpeen arviointia ja asiakkaan yksilöllistä tarvetta vastaavien palvelujen järjestämistä esitysluonnoksen perusteluissa esitetyllä tavalla.

Hanhikoski Emmi
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira